

KRÓNIKA

ZACHAR JÓZSEF

NAPÓLEON EURÓPAI HÁBORÚI

IV. Nemzetközi Napóleon-kori tudományos ülészak, Brno, 1995. június 25–27.

A slavkovi Cseh-Szlovák Napóleon Társaság, a slavkovi Történeti Múzeum, a brnói Masaryk Egyetem, a brnói Katonai Akadémia és a brnói Morva Galéria ötvenöt év késéssel megújította az austerlitz csata 125 éves évfordulóján, 1930-ban tett kezdeményezést, amely 1935-ben és 1940-ben még folytatható volt: nemzetközi tudományos ülészakot rendeztek a Napóleon-korszakkal kapcsolatban. Ezúttal a korszak mintegy nyolcvan amerikai, belga, brit, cseh, francia, holland, lengyel, lett, litván, magyar, német, olasz, orosz, osztrák és szlovák kutatója gyűlt egybe, hogy az újabb tudományos eredményekre építve megvitassa Napóleon európai háborúit. A magyar résztvevők voltak: Kádás Géza egyetemi tanár (ZMKA), Szántó Mihály ezredes, tanszékvezető egyetemi docens (ZMKA) és Zachar József ezredes, a Hadtörténeti Intézet és Múzeum főigazgatójának tudományos helyettese.

A megtartott négy tudományos ülésen a brnói Masaryk Egyetem nagytermében nagyszámú érdeklődő és a morvaországi tudományos és közéleti, valamint katonai vezetők jelenlétében összesen tizenhat előadás hangzott el.

Az első ülésen, június 25-én *Jaroslav Komařák* mérnök-ezredes, egyetemi docens, a brnói Katonai Akadémia tudományos rektor-helyettese elnökölt.

Bevezetőként *Dušan Uhlř* egyetemi docens (Sziléziai Egyetem, Opava) nagylélegzetű, a korszakot ismertető és helyzetelemző előadása hangzott el „Közép-Európa 1805-ben” címmel.

Ehhez csatlakozott *Charles J. Esdaile* egyetemi tanár (Liverpooli Egyetem) „A napóleoni korszak történelmi távlatból” című előadása, amely a jelenkor tükrében mutatta be a közel kétszáz éves eseménysorozatot.

Donald D. Horward egyetemi tanár, kutatóintézeti igazgató (Floridai Állami Egyetem,

Tallahassee) „Napóleon Nagy Hadserege 1805-ben Morvaországban” címmel az austerlitz csatához vezető francia hadmozdulatokat elemezte.

Ezt követően *Alain Bernède* alezredes, katonai akadémiai tanár (Párizs) előadása hangzott el. Ebben klasszikus csataelemzést adott.

Ebédszünet után az elnöklést *Oldřich Rampl* alezredes, egyetemi docens (brnói Katonai Akadémia) vette át, és megkezdődött a második tudományos ülés.

Ezen először *Christopher J. Duffy* katonai akadémiai tanszékvezető tanár (Sandhurst) tartotta meg „Orosz-osztrák háborús együttműködés 1799-ben” című előadását, amelyben a diplomáciai együttműködésből fakadó közös hadviselés kérdéseit elemezte.

Ezt követően került sor *Zachar József* előadására „A három császár csatája – magyar szemszögből” címmel. Az 1805. december 2-i austerlitz csatával kapcsolatosan részben diplomáciai-politikai, részben hadművelési-hadművészeti szempontokból elemezte a magyar részvételt.

Őt *Jarmila Boboková* egyetemi docens (Komeňský Egyetem, Pozsony) követte „I. Napóleon és I. Sándor tilisi béketárgyalásai 1807-ben” című előadásával, amelyben a békéhez vezető közvetlen kétoldalú diplomáciai érintkezéseket részletezte.

Június 26-án délelőtt *Dušan Uhlř* elnökletével került sor a harmadik ülésre.

Elsőként *Helmut Reinalter* akadémikus, egyetemi tanár (Innsbruck) előadása következett „Napóleon, Ausztria és Tirol” címmel. Ebben az 1809-es esztendő politikai és hadieseményeit vizsgálta.

Ezután *Milena Leuderová* egyetemi docens (Délcseh Egyetem, České Budějovice) „Napóleon háborúi – két világ összetükközése” című

előadásában a katolikus, monarchikus, konzervatív világ szétzúzására indított nagypolgári támadásként vizsgálta a francia hadjáratokat.

Ezt követően *T. C. W. Blanning* egyetemi tanár (Cambridge) tartotta meg „Napóleon császárságának bukása” című előadását, amelynek középpontjába az 1813. október 16–19. közti lipcsei csata eseményeit helyezte.

Jean Michel Sterkenuries egyetemi tanár (Brüsszel) „A nyugati végkimenet” címmel, az elhangzott előző előadáshoz csatlakozva, az 1815. június 18-i waterloo-i csatát, a napóleoni háborúk utolsó nagy fegyveres összetükközését elemezte.

A június 27-i délelőtti negyedik ülésen az elnöki tisztelet *Jan Špatný* múzeumigazgató, a Cseh-Szlovák Napóleon Társaság elnöke (Slavkov) látta el.

Elsőként *Jaroslav Komárek* tartotta meg „Logisztika a napóleoni háborúkban” című előadását. Ebben elsődlegesen az élelmezés és takarmányozás kérdéskörével foglalkozott.

Jüri Fidler őrnagy, tudományos kutató (Hadtörténeti Intézet, Prága) „Harcok Stockau körül 1805. december 2–5.” címmel az austerlitz csata és a fegyverszünet megkötése közötti néhány nap utolsó harci eseményeit idézte fel.

Ezt követően korreferátumok hangzottak el. *Ludek Šubert* alezredes, egyetemi docens (brnói

Katonai Akadémia) a fegyverszünet fogadtatásával foglalkozott, miközben a cseh és morva lakosságnak a három haderővel kapcsolatos reakcióját vizsgálta.

Vladislav Novotný egyetemi docens (brnói Masaryk Egyetem) az austerlitz (slavkovi) csatatéren elesettek exhumálás utáni antropológiai vizsgálatáról számolt be.

Végül *Milan Plattý* egyetemi adjunktus (brnói Katonai Akadémia) az austerlitz katasztrófális orosz-osztrák embervesztés okainak feltárását kísérlete meg.

A tudományos ülészek alatt június 26-án délután a résztvevőknek módja nyílt az egykori austerlitz csatatér részletes bejárására, a csata egyes fázisainak az eredeti helyszínen való felidézésére és az elesettek földi maradványait rejtő monumentális emlékmű előtti tisztelgésre.

Záróeseményként június 27-én délután az austerlitz (slavkovi) kastélyban működő Történeti Múzeum „Napóleon és az austerlitz csata” című új állandó kiállítását tekintették meg a tudományos ülés résztvevői, majd a kastély dísztermében a „Napóleon és kora” című zenés irodalmi műsorral zárult az eseménysorozat. A bel- és külföldi jelenvoltaktól a házigazda *Jan Špatný* múzeumigazgató és *Stanislav Koukala* slavkovi polgármester vett búcsút, megköszönve a nemzetközi tudományos ülészekon való aktív közreműködésüket.

ZACHAR JÓZSEF

BÉKEFENNTARTÁS 1815-TŐL NAPJAINKIG

A Nemzetközi Hadtörténelmi Bizottság XXI. Kollokviuma, Québec, 1995. augusztus 20–26.

A Nemzetközi Hadtörténelmi Bizottság immár szokásos évenkénti nemzetközi tudományos eszmecserejére ezúttal a Nemzetközi Történelemtudományi Bizottság ötvenkénti kongresszusához csatlakozva, a Kanadai Hadtörténelmi Bizottság meghívása alapján Québecbe került sor. 34 országból 160 hadtörténész gyűlt össze, hogy napjaink talán legaktuálisabb kérdését, a békefenntartás lehetőségét történetiségében vizsgálja.

Az augusztus 21-én megnyílt ülészekon az első ülésen a résztvevőket *Dr. Serge Bernier*, a

Kanadai Haderő Hadtörténelmi Szolgálatának főigazgatója, a Kanadai Hadtörténelmi Bizottság elnöke üdvözölte a rendezők és házigazdák nevében. A külföldről érkezettek nevében szavait *Dr. Cornelis M. Schulten* kutatóintézeti igazgató (Hollandia), a Nemzetközi Hadtörténelmi Bizottság elnöke viszonzta, és köszönetet mondott az újabb eszmecsere lehetőségéért. A helyszín és a téma jelentőségét méltatta ezt követően *André Corvisier* nyugalmazott egyetemi tanár (Franciaország), a Nemzetközi Hadtörténelmi Bizottság tiszteletbeli elnöke. Ezután került sor öccellenciája